

*І. А. Сазонець,
д. е. н., професор, професор кафедри економіки та менеджменту туристичної
діяльності, ВНПЗ "Дніпровський гуманітарний університет"*
ORCID ID: 0000-0001-8032-3675

*А. С. Саленко,
к. е. н., начальник відділу роботи з ризиками, моніторингу операцій
та ризиків, Головне управління ДПС у Одеській області*
ORCID ID: 0000-0002-4769-9301

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.5.28

ПРІОРИТЕТНІСТЬ ЗМІН ІНДИВІДУАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРАЦІ В ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

*I. Sazonets,
Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Economics
and Management Tourist Activity, Dnieper Humanities University*
*A. Salenko,
PhD in Economics, Head of the work department with risks, transaction monitoring
and risks, Main Department of the State Tax Service in the Odessa region*

PRIORITY OF CHANGES IN THE INDIVIDUAL NATURE OF LABOR TRANSFORMATION IN A POST-INDUSTRIAL SOCIETY

У статті проаналізовано наукові підходи до визначення пріоритету змін в індивідуальному характері трансформації праці в постіндустріальному суспільстві. Визначено, що їх аналіз та розв'язання потребує синергії наукових досліджень науковців-економістів з різних країн, так і поєднання зусиль вчених різних сфер наукового пізнання.

Проведено аналіз основних наукових підходів до визначення пріоритету змін в індивідуальному характері трансформації праці та визначено окремі якості людини — працівника в постіндустріальному суспільстві. Доведено, що основними якостями працівника стають рівень освіти, креативність, професіоналізм.

Виокремлено характеристики рівня фінансових відносин, що трансформуються на первинному рівні, рівні домогосподарств — у нуклеарній сім'ї. Вони мають великий вплив і на характер праці, способи її організації, визначення мотиваційних чинників для працівника.

The article attempts to analyze the main scientific approaches to determining the priority of changes in the individual nature of the transformation of labor in post-industrial society.

The problems of transformation of the industrial stage of human development into post-industrial are so complex and deep that their analysis and solution requires the synergy of scientific research of the best economists from different countries and the combined efforts of scientists from different fields of scientific knowledge.

Changes in the nature of human labor and changes in individual human characteristics of post-industrial society have been analyzed by economists much less than the question of transforming the structure of society, intellectualization of the labor process in post-industrial society and its informatization.

The scientific position on the distribution of socially responsible and socially oriented products is highlighted. It has been determined that socially responsible products are a new phenomenon that has become widespread with the advent of large international corporations. For the service sector, a typical example of such socially oriented products are various programs of travel companies and hotel operators, which are formed and developed in the framework of joining the initiatives of the World Tourism Organization.

The analysis of the basic scientific approaches to definition of priority of changes in individual character of transformation of work in a postindustrial society and definition of separate qualities of the person — the worker in a postindustrial society is carried out. The analysis proves that they change under the influence of the processes of innovative development and informatization, the importance of the individual increases, the main qualities of the employee are the level of education, creativity, professionalism.

Important for understanding social change in a post-industrial society are the characteristics of the level of financial relations that are transformed at the primary level, the level of households — in the nuclear family. They have a great influence on the nature of work.

Ключові слова: пріоритетність, зміни, індивідуальний, характер праці, трансформація, постіндустріальне суспільство.

Key words: priority, changes, individual, nature of work, transformation, post-industrial society.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Велика кількість вітчизняних науковців досліджувала проблему становлення та розвитку постіндустріального суспільства та його складової частини — постіндустріальної економіки. Однак, проблеми трансформації індустріальної стадії розвитку людства у постіндустріальну є настільки комплексними та глибокими, що їх аналіз та розв'язання потребує синергії наукових досліджень як кращих науковців-економістів з різних країн, так і поєднання зусиль вчених різних сфер наукового пізнання. Одним з таких напрямів досліджень процесу становлення постіндустріального суспільства, який потребує мультидисциплінарного, комплексного підходу є питання про зміни в соціальній структурі суспільства. Зокрема, в поданому дослідженні зроблено спробу проаналізувати основні наукові підходи до визначення пріоритету змін в індивідуальному характері трансформації праці в постіндустріальному суспільстві. Наукові дослідження в цій сфері традиційно стосуються таких питань, яка підвищення якості професійної діяльності, запровадження нових, нетрадиційних підходів в організації праці працівників окремих творчих професій в умовах постіндустріального суспільства, визначення нових функцій працівника у виробничому процесі, зміни особистих та професійних характеристик людей, що працюють у творчій, інноваційній, інформаційній сферах.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

У нашій країні серед вчених-економістів, що досліджували соціальні процеси ми можемо виділити таких: Амоша О.І., Безтелесна Л.І., Верхоглядова Н.І., Грішнова О.А., Джинджоян В.В., Єлесеєва О.К., Колот А.М., Лібанова Е.Є., Мельникова М.В., Назарова Г.В., Новікова О.Ф., Сардак С.Е., Саричев В.І. Коло наукових інтересів цих науковців сформувалося в процесі досліджень загальних тенденцій розвитку соціально-економічних систем, соціально-економічних та міграційних процесів в світовій економіці, соціальної структури національної економіки, соціальної діяльності промислових корпорацій, вирішення соціальних проблем в регіонах, соціального партнерства та соціальної відповідальності. Зміни в характері праці людини та зміни індивідуальних властивостей людини постіндустріального суспільства аналізувалися вченими економістами значно менше.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є спроба проаналізувати основні наукові підходи до визначення пріоритету змін в індивідуальному характері трансформації праці в постіндустріальному суспільстві та визначити окремі якості людини — працівника в постіндустріальному суспільстві які змінюються під впливом процесів інноваційного розвитку та інформатизації.

ВИКЛАД ОСНОВНИХ МАТЕРІАЛІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Грунтовний науковий підхід у дослідження постіндустріального суспільства застосовують Мороз О.В.,

Воловодюк С.С. У своїй статті "Принципи адаптування економіки України до вимог постіндустріального суспільства" ці науковці визначають, що "на разі має місце прогресуюча дематеріалізація економіки, її вступ до нової фази системних перетворень. Це не механічне заперечення, а логічне продовження економіки індустріальної цивілізації, конструктивний тип її прогресу, інноваційного розвитку. Системна визначеність економічного простору, що формується, характеризується зростаючою відкритістю, багаторівневою цілісністю, синергетичністю та комунікативністю, і в цьому зберігає свою роль сфера матеріального виробництва. Її цінності не девальвують — вони лише вмонтовуються до якісно нової економічної системи" [2, с. 62—66]. Термін, що застосовують ці науковці, — "дематеріалізація" також має наукове підґрунтя і дуже чітко характеризує тенденцію у розвитку суспільства. На основі цього авторського підходу ми можемо виокремити наступні тенденції:

- індустріальна основа суспільства не згортається і деіндустріалізація не обов'язковим елементом постіндустріального розвитку;

- у загальному продукті (національному, світовому) більш швидкими темпами зростає частка послуг;

- серед послуг найбільш важливе значення мають інформаційні послуги, та послуги, що спрямовані на розвиток науки та інновацій;

- у секторі реальної економіки більш швидкими темпами зростають високотехнологічні галузі, які забезпечують міжнародну конкурентоспроможність національним економікам;

- у традиційних галузях народного господарства більш швидкими темпами починають застосовуватися інновації.

На дослідженні значних трансформацій в соціальній сфері, яка пов'язана з новими вимогами до якості людського капіталу зосереджує свою увагу Петренко М.П. У статті "Постіндустріальна трансформація економічних відносин: фактори, напрями, тенденції розвитку" визначає, що "за постіндустріальної трансформації економічних відносин змінюються ролі і характер взаємодії факторів виробництва. Для постіндустріального суспільства характерне підвищення значущості особистості, нівелювання колишніх соціальних відмінностей, гуманізація суспільства та бізнесу. На рівні економічних суб'єктів інформація втілена в людському капіталі. Це призводить до заміщення праці знаннями, джерелом вартості стають саме знання, а суспільне виробництво перетворюється з матеріального в інноваційне. Відповідно, в діяльності підприємств на етапі переходу до постіндустріальної економічної системи одним з найважливіших стає завдання акумулювання людського капіталу" [4, с. 65—70]. На прикладі провідних постіндустріальних країн світу (США, Японія, окремі країни Європи), ми не можемо повністю простежити тенденцію нівелювання соціальних відмінностей. Ці країни ставлять перед собою задачу максимального розширення кількості людей які можна віднести до середнього класу. Для таких країн середній клас складає основу суспільства. Працівники, що пов'язані технологічно із

інформаційними технологіями, сферою освіти, наукою, мистецтвом, дизайном, іншими напрямками сфери послуг мають більші заробітні плати, ніж працівники традиційних галузей, що притаманні індустріальному суспільству. Однак, розшарування суспільства лишається і робота нових підходів до дотримання соціального балансу продовжує мати актуальне значення. Тенденція гуманізації суспільства та бізнесу стає все більш наочною. Розвиваються різні форми благодійництва, меценатства, формуються нові підходи до проведення гуманітарних акцій та місій.

Ці питання аналізував Яхно Т.П. У своїй статті "Соціалізація економіки та індивідуалізація споживчого ринку як необхідні передумови національного розвитку" він визначав, що "постіндустріальне суспільство характеризується якісними змінами в матеріальних умовах життя людини, при цьому, найбільшою мірою, це зумовлено науково-технічною революцією, а її нинішній стан об'єктивно пов'язаний з соціалізацією економіки та зумовлює якісні зміни споживчого ринку, зокрема: через зростання масштабів виробництва, підвищення якості продукції, її відповідності сучасним вимогам, появу соціально-відповідальних та соціально-орієнтованих продуктів, інноваційних, які відповідають соціальним потребам населення та сприяють соціальному розвитку людини, появу нових типів споживачів, зокрема, профспоживачів, просьюмерів, глобальних споживачів; через зміни, які відбуваються у змісті і характері праці; через зміни, які відбуваються у відносинах соціального партнерства між робітниками в роботодавцями у процесі виконання працівниками складної специфічної роботи, що стає відповідною умовою і стимулом до реалізації соціальних потреб працюючих" [5, с. 12—17]. Необхідно виділити його наукове положення про поширення соціально-відповідальних та соціально-орієнтованих продуктів. Якщо соціально-орієнтовані продукти були характерними і для індустріальної епохи і навіть раніше — для аграрного суспільства (прикладом є безкоштовний хліб у Римі для громадян), то соціально-відповідальні продукти є новим явищем, яке набуло поширення разом із появою великих міжнародних корпорацій, усвідомленням необхідності формування позитивного іміджу корпорації та модернових форм залучення нових клієнтів та споживачів. Для сфери послуг типовими прикладом таких соціально-орієнтованих продуктів є різноманітні програми туристичних компаній та готельних операторів, що формуються та розвиваються в рамках приєднання до ініціатив Всесвітньої туристичної організації. Натепер ця організація реалізує такі програми: "Біорізноманіття", "Заходи в сфері протидії зміні клімату", "Глобальна ініціатива туризму", "Енергоефективні рішення в готелях", "Єдина планета", "Ефективність ресурсів у туризмі", "Малі острови, що розвиваються", "Сприяння подорожам".

Нові підходи до мотивації людей, працівників в постіндустріальному суспільстві відзначають Тельнов А.С. та Гончарук В.В. у статті "Інтелектуалізація праці у концепції постіндустріального суспільства" вони визначають, що "ця теорія не обмежується технологічним детермінізмом, забезпечує широкий погляд на розвиток постіндустріального суспільства, перехід від суспільства матеріальної продукції до його сервізації, розкриває роль і значення інформації, науки та освіти, аналізує зміну співвідношення між матеріальним виробництвом і сферою послуг, розвиток людини як особистості, перетворення праці у творчу і становлення нової, постматеріальної мотивації людей, розгортання демократії суспільства та удосконалення політичних систем, розвиток державного регулювання та прогнозування економіки, культури та інших сфер людської діяльності" [7, с. 239—245]. На відміну від інших вчених економістів вони акцентують увагу на постматеріальній мотивації. Постматеріальна мотивація більшою мірою є предметом дослідження вчених соціологів та політологів. Тому є

необхідним більш детально розкрити чинники постматеріальної мотивації. На нашу думку, постматеріальна мотивація характеризується такими особливостями:

- принципова відсутність дефіциту інформації, вільний доступ до знань сприяє (на відміну від матеріальних предметів споживання), робить основною кінцевою метою постматеріального стимулювання — стимулювання за якість наданих послуг, але не за їх кількість;

- стимулювання має більш індивідуальний характер, тому що праця, надання послуг стають все більш індивідуалізованими, а із економіки розвинутих країн практично зникає масове виробництво;

- прослідковується все більша тенденція до диференціації оплати. Економічна система стимулює розвиток найбільш кваліфікованих суб'єктів надання послуг. Особливо це стосується сфери освіти, медицини, виховання, культури;

- оцінка якості послуги споживачами відбувається не стільки на економічній основі, скільки з урахуванням психологічних, моральних, соціальних, естетичних вимог;

- на глобальному ринку послуг інформація доступна всім суб'єктам господарювання одночасно і вона не зникає, після використання, тому стимулюватися будуть ті фахівці, які можуть першими та більш ефективно використовувати інформацію, знаходити для неї краще застосування;

- високий рівень життя людей в постіндустріальних країнах зумовлює суспільство, корпорації шукати нові форми стимулювання.

З позиції взаємопов'язаного впливу знань та інформації на розвиток людини в постіндустріальному суспільстві обгрунтовує свою статтю А.М. Штангрет. У статті "Формування постіндустріального суспільства як передумова розвитку економіки знань" визначає, що "на сучасному етапі розвитку інформація і знання — це не окремі явища чи параметри постіндустріального суспільства, а скоріше його докорінні категорії, основний ресурс. Звідси, саме в постіндустріальному суспільстві на перший план виходить людина, яка має здатність сприймати інформацію й на основі неї генерувати знання, що лягають в основу розроблення та створення нової продукції і покликані забезпечити добробут та безпеку людини" [9, с. 78—87]. В цьому трактуванні ми можемо побачити науковий підхід автора до визначення ролі людини в своєму власному, індивідуальному світі і праця для себе, що визначається такою науковою концепцією як просьюмеризм. Інші автори, наприклад Добровольська Н.Б. [8, с. 61—72]. говорять про "клас інтелектуалів", Кириленко К.М. пише про нові виробничі професії, що засновані на використанні надсучасних технологій [6, с. 45—51], Яхно Т.П. наголошує на зростанні масштабів виробництва [5, с. 12—17], Петренко М.П. обгрунтовує зміни в суспільному виробництві [4, с. 65—70], Пукіш Ю.А. визначає домінування професійно-технічного класу [3, с. 36—40]. Ці автори акцентують увагу на домінуванні суспільних відносин і створенні цілого класу науковців, інтелектуалів в постіндустріальному суспільстві. А.М. Штангрет визначає індивідуальну творчу особистість людини постіндустріального суспільства [9, с. 78—87].

Дослідження проблем переходу економіки України в постіндустріальну стадію проводив Чук О.В. В статті "Становлення України як постіндустріального суспільства" він визначає, що "постіндустріальне суспільство — це суспільство, в економіці якого внаслідок науково-технічної революції та зростання прибутків населення пріоритет виробництва перейшов із сфери товарів до сфери послуг. Виробничими ресурсами стали знання та інформація, головною силою економіки — наукові розробки, якостями працівника — рівень освіти, креативність, професіоналізм. Це суспільство, в якому більше 60 % працездатного населення зайняте у сфері

Таблиця 1. Основні наукові підходи до визначення пріоритетності змін в індивідуальному характері трансформації праці в постіндустріальному суспільстві

№	Науковці	Дефініції щодо визначення характеру праці
1	О.В. Мороз, С.С. Воловодюк [2]	Системна визначеність економічного простору, що формується, характеризується зростаючою відкритістю, багаторівневою цілісністю, синергетичністю та комунікативністю
2	І.А. Максименко [1]	Демасифікація виробництва, створення «індивідуальних» товарів; децентралізація управління виробництвом та перехід до мережевого способу організації праці
3	М.П. Петренко [4]	Для постіндустріального суспільства характерне підвищення значущості особистості, нівелювання колишніх соціальних відмінностей, гуманізація суспільства та бізнесу
4	Т.П. Яхно [5]	Зміни, які відбуваються у відносинах соціального партнерства між робітниками в роботодавцями у процесі виконання працівниками складної специфічної роботи, що стає відповідною умовою і стимулом до реалізації соціальних
5	А.С. Тельнов, В.В. Гончарук [7]	Розвиток людини як особистості, перетворення праці у творчу і становлення нової, постматеріальної мотивації людей
6	А.М. Штангрет [9]	Саме в постіндустріальному суспільстві на перший план виходить людина, яка має здатність сприймати інформацію й на основі неї генерувати знання, що лягають в основу розроблення та створення новітньої продукції і покликані забезпечити добробут та безпеку людини
7	О.В. Чук [10]	Виробничими ресурсами стали знання та інформація, головною силою економіки — наукові розробки, якостями працівника — рівень освіти, креативність, професіоналізм
8	І.Л. Сазонець [11]	Це призводить до появи нових форм роботи в IT-корпораціях, які відрізняються можливістю віддаленого доступу до робочого місця, можливістю менеджменту корпорацій працювати ненормований робочий час та вводити практику home-office, суміщати роботу в компаніях та роботу в університетах та наукових установах

нематеріального виробництва" [10, с. 120—127]. Тому для постіндустріального розвитку України важливо, щоб всі сегменти сфери послуг, особливо ті, що подані нами вище займали у ВВП не менше 60 %. Автор також наголошує на професійних якостях працівника, які повинні відповідати рівню технологій. Такі якості потребують трансформації сучасної системи підготовки кадрів. Як ми вже відзначали така трансформація проходить в теперішній час, але для її ефективного реформування необхідно сегментувати цю трансформацію за типами: рівень освіти вимагає якісної роботи університетів в напрямі підвищення класичних підходів до освіти, креативність необхідно формувати як складову трудового потенціалу фахівця шляхом запровадження нових форм навчання в межах університетів, що спираються на поєднання науки з практикою, дослідницькою діяльністю, виконанням творчих завдань, активізацією проведення конкурсів, олімпіад, студентських турнірів, професіоналізм потребує широкого запровадження методів дуальної освіти, організації практики на робочих місцях, сучасного обладнання в університетах, що дають можливість вивчення передових технологій ще під час навчання. Таким чином, цей автор спрямовує свої дослідження на розвиток особистих якостей працівника.

Науковці, що додержуються другого підходу визначають зміни в характері праці відбуваються шляхом акцентування уваги на професіоналізмі, креативності, творчості конкретного виконавця завдань на робочому місці. При цьому багато авторів наголошують про відсутність певного робочого місця. Воно також стає віртуальним. Постіндустріальні країни ставлять перед собою задачу максимального розширення кількості людей які можна віднести до середнього класу. Для таких країн середній клас складає основу суспільства. Працівники, що пов'язані технологічно із інформаційними технологіями, сферою освіти, наукою, мистецтвом, дизайном, іншими напрямками сфери послуг мають

більші заробітні плати, ніж працівники традиційних галузей, що притаманні індустріальному суспільству. Однак розшарування суспільства лишається і розробка нових підходів до дотримання соціального балансу продовжує мати актуальне значення. Тенденція гуманізації суспільства та бізнесу стає все більш наочною. Розвиваються різні форми благодійництва, меценатства, формуються нові підходи до проведення гуманітарних акцій та місій. Думки науковців, що акцентують увагу на вдосконаленні особистих якостей працівників у постіндустріальному суспільстві подано в таблиці 2.

Важливими для розуміння суспільних змін в постіндустріальному товаристві є характеристики рівня фінансових відносин, що трансформуються на первинному рівні, рівні домогосподарств — у нуклеарній сім'ї. По-перше, батьки та діти, подружжя, брати та сестри все менше залежать один від одного, зникає економічна основа фінансової залежності, яка тримала разом великі традиційні сім'ї; по-друге, все більше стає двокар'єрних сімей, навіть у країнах, культурам яких не притаманна ця модель; по-третє, діти, які не одружились більш довгий час залишаються членами нуклеарної сім'ї та формують разом з батьками загальний бюджет; по-четверте, в структурі видатків сім'ї все більшу роль мають видатки на послуги, задоволення соціальних потреб і — все менше видатки на продукти харчування, одяг, комунальні платежі. Ці нові відносини в сім'ї мають великий вплив і на характер праці, способи її організації, визначення мотиваційних чинників.

ВИСНОВКИ

Проблеми трансформації індустріальної стадії розвитку людства у постіндустріальну є настільки комплексними та глибокими, що їх аналіз та розв'язання потребує синергії наукових досліджень як кращих науковців-економістів з різних країн, так і поєднання зусиль вчених різних сфер наукового пізнання.

Зміни в характері праці людини та зміни індивідуальних властивостей людини постіндустріального суспільства аналізувалися вченими економістами значно менше ніж питання трансформації структури суспільства, інтелектуалізація процесу праці в постіндустріальному суспільстві та його інформатизація.

Аналіз основних наукових підходів до визначення пріоритету змін в індивідуальному характері трансформації праці в постіндустріальному суспільстві та визначення окремих якостей людини — працівника в постіндустріальному суспільстві доводять, що вони змінюються під впливом процесів інноваційного розвитку та інформатизації, підвищується значущість особистості, основними якостями працівника стають рівень освіти, креативність, професіоналізм.

Важливими для розуміння суспільних змін в постіндустріальному товаристві є характеристики рівня фінансових відносин, що трансформуються на первинному рівні, рівні домогосподарств — у нуклеарній сім'ї. Ці нові відносини в сім'ї мають великий вплив і на характер праці, способи її організації, визначення мотиваційних чинників для працівника.

Література:

1. Податкова діяльність держави в умовах становлення інформаційної постіндустріальної економіки: монографія / [Мацелюх Н.П., Максименко І.А., Теліщук М.М. та ін.]. — Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. — 362 с. — (Серія "Податкова та митна справа в Україні", т. 107).

2. Мороз О.В., Воловодюк С.С. Принципи адаптування економіки України до вимог постіндустріального суспільства. Проблеми економіки. 2014. № 2. С. 62—66.

3. Пукіш Ю.А. "Порівняльний аналіз концепцій постіндустріального та інформаційного суспільств (Деніел Белл, Валерій Хмелько). Наукові записки. Соціологічні науки. Том 21. С. 36—40.

4. Петренко М.П. Постіндустріальна трансформація економічних відносин: фактори, напрями, тенденції розвитку. Бізнес-навігатор. 2014. № 3 (35). С. 65—71.

5. Яхно Т.П. Соціалізація економіки та індивідуалізація споживчого ринку як необхідні передумови національного розвитку. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія "Економіка і менеджмент". 2019. № 2 (80). С. 12—17.

6. Кириленко К.М. Інноваційна культура в контексті теорії постіндустріального суспільства. Вісник Маріупольського державного університету серія: філософія, культурологія, соціологія. 2015 р. № 10. С. 45—51.

7. Тельнов А.С., Гончарук В.В. Інтелектуалізація праці у концепції постіндустріального суспільства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2009. № 1. С. 239—245.

8. Добровольська А.Б. Постіндустріальні тенденції світового розвитку та їх вплив на політико-трансформаційні процеси транзитивних країн. Зовнішня політика і дипломатія: традиції, тренди, досвід. 2015. № 22 (2). С. 61—72.

9. Штангрет А.М. Формування постіндустріального суспільства як передумова розвитку економіки знань. Наукові записки. 2012. № 1 (38). С. 78—87.

10. Чук О.В. Становлення України як постіндустріального суспільства. Історико-політичні студії. 2015. № 2. С. 120—127.

11. Сазонець І.А., Саленко А.С. Детермінанти лібералізації високотехнологічного підприємництва в умовах постіндустріального переходу: монографія. Рівне: Волинські обереги, 2019. 184 с.

References:

1. Matseliukh, N.P. Maksymenko, I.A. and Telischuk, M.M. (2018), Podatkova diial'nist' derzhavy v umovakh stanovlennia informatsijnoi postindustrial'noi ekonomiky [Tax activity of the state in the conditions of formation of

information post-industrial economy], Universytet DFS Ukrainy, Irpin', Ukraine.

2. Moroz, O.V. and Volovodiuk S.S. (2014), "Principles of adaptation of Ukraine's economy to the requirements of post-industrial society", Problemy ekonomiky, vol. 2, pp. 62—66.

3. Pukish, Yu.A. (2003), "Comparative analysis of the concepts of post-industrial and information societies (Daniel Bell, Valery Khmelko)", Naukovi zapysky. Sotsiologichni nauky, vol. 21, pp. 36—40.

4. Petrenko, M.P. (2014), "Post-industrial transformation of economic relations: factors, directions, development trends", Biznes-navihator, vol. 3 (35), pp. 65—71.

5. Yakhno, T.P. (2019), "Socialization of the economy and individualization of the consumer market as necessary prerequisites for national development", Visnyk Sums'koho natsional'noho ahrarnoho universytetu. Seriiia "Ekonomika i menedzhment", vol. 2 (80), pp. 12—17.

6. Kyrylenko, K.M. (2015), "Innovative culture in the context of the theory of post-industrial society", Visnyk Mariupol's'koho derzhavnoho universytetu seriiia: filosofiiia, kul'turolohiia, sotsiologhiia, vol. 10, pp. 45—51.

7. Tel'nov, A.S. and Honcharuk V.V. (2009), "Intellectualization of labor in the concept of post-industrial society", Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky, vol. 1, pp. 239—245.

8. Dobrovols'ka, A.B. (2015), "Post-industrial trends in world development and their impact on the political and transformational processes of transition countries", Zovnishnia polityka i dyplomatiiia: tradytsii, trendy, dosvid, vol. 22 (2), pp. 61—72.

9. Shtanhret, A.M. (2012), "The formation of post-industrial society as a prerequisite for the development of the knowledge economy", Naukovi zapysky, vol. 1 (38), pp. 78—87.

10. Chuk, O.V. (2015), "Formation of Ukraine as a post-industrial society", Istoryko-politychni studii, vol. 2, pp. 120—127.

11. Sazonets', I.L. and Salenko, A.S. (2019), Determinanty liberalizatsii vysokotekhnologichnoho pidpriyemnytstva v umovakh postindustrial'noho perekhodu [Determinants of liberalization of high-tech entrepreneurship in the post-industrial transition], Volyns'ki oberehy, Rivne, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 16.05.2021 р.

www.dy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ
удосконалення та розвитку

Виходить 12 разів на рік

включено до переліку наукових фахових видань України
з питань **ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**
(Категорія «Б»)

Наказ Міністерства освіти і науки України
від 28.12.2019 №1643

Спеціальність 281

e-mail: economy_2008@ukr.net
тел.: (044) 223-26-28, (044) 458-10-73